

DE GUILLOTINE

Voor Wim, die mij in alle opzichten steunt

Simone van der Vlugt

De guillotine

Lemniscaat Rotterdam

Van Simone van der Vlugt verschenen bij Lemniscaat:

De amulet
Bloedgeld
De guillotine
Zwarte sneeuw
Jehanne
Schijndood
De slavenring

De amulet kreeg een Eervolle Vermelding van de Nederlandse Kinderjury 1996 en *Bloedgeld* een Eervolle Vermelding van de Jonge Jury 1999.

De guillotine ontving een Eervolle Vermelding van de Zoenjury 2000 en werd genomineerd door de Jonge Jury 2001. *Zwarte sneeuw* werd geselecteerd voor de longlist van de Gouden Uil 2001. *Jehanne* werd genomineerd door de Jonge Jury 2003.

Dit boek is tot stand gekomen met steun van de Stichting Fonds voor de Letteren

Derde druk, 2004

Illustraties omslag en schutbladen: Roelof van der Schans

© Lemniscaat b.v. Rotterdam 1999

ISBN 90 5637 190 8

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Druk: Drukkerij Haasbeek b.v., Alphen aan de Rijn

Bindwerk: Boekbinderij De Ruiter b.v., Zwolle

Dit boek is gedrukt op milieuvriendelijk, chloorvrij gebleekt en verouderingsbestendig papier en geproduceerd in de Benelux waardoor onnodig en milieuverontreinigend transport is vermeden.

DEEL 1

1789

Het rumoer is vlakbij. Sandrine de Billancourt steekt haar hoofd buiten het raampje van de koets en kijkt naar de onrustige menigte verderop, in de Rue Faubourg St. Antoine. Naast haar veert Julie, haar kamenier, ongerust overeind.

‘O nee – een oproer!’ zegt ze.

Sandrine blijft nieuwsgierig kijken. Zelfs binnen de dikke muren van de kloosterschool, waarvan ze net is opgehaald, zijn er geruchten doorgedrongen over de vele onlusten in Parijs. De school staat in de Marais, vroeger een gegoede wijk, tegenwoordig een roerige volksbuurt.

‘Niet zo naar buiten kijken, mademoiselle. We moeten niet de aandacht trekken,’ zegt Julie dringend.

Sandrine trekt haar hoofd terug.

‘Ze zullen ons toch niets doen?’

‘Dat weet ik niet zo zeker. Je hoort vreemde verhalen, tegenwoordig.’

‘Laat Bernard dan maar snel omkeren,’ zegt Sandrine.

Julie steekt voorzichtig haar hoofd naar buiten.

‘Omkeren, Bernard!’ roept ze.

Sandrine hoort de koetsier iets terugroepen, maar kan niet verstaan wat. De koets maakt een draaiende beweging. In de verte klinken luide kreten.

Sandrine hoort Bernard tegen de paarden schreeuwen. De dieren lopen zenuwachtig een stukje achteruit. De zweep zwiept door de lucht en de koets schudt heen en weer.

‘Wat doet die man toch allemaal!’ vraagt Julie zenuwachtig.

‘We zullen de draai niet in één keer kunnen maken,’ veronderstelt Sandrine.

Na wat achteruit en weer vooruit rijden kunnen ze eindelijk verder.

‘Goddank,’ mompelt Julie.

Maar na een paar meter staan ze met een ruk weer stil. Sandrine wil net vragen wat er aan de hand is als Bernard het portier opent.

‘Ze staan ook aan de andere kant van de straat, mademoiselle,’ zegt hij. ‘We zijn ingesloten.’

Sandrine haalt diep adem.

‘We hadden nooit door de Marais moeten gaan,’ zegt Julie vol zelfverwijt.

‘Dat gaat moeilijk anders als de kloosterschool daar staat,’ zegt Sandrine.

‘Ik bedoel dat we hadden moeten omrijden,’ zegt Julie.

‘Met uw permissie, mademoiselle, we moeten wel snel iets doen,’ zegt Bernard.

‘Kunnen we niet gewoon doorrijden? Ze zullen toch wel opzij gaan?’ meent Sandrine.

‘Dat weet ik niet zo zeker, mademoiselle. Normaal gesproken wel, maar dit lijkt wel een opstand!’

Sandrines blik valt op een nauwe zijstraat.

‘Kunnen we daardoor?’

Bernard volgt haar ogen. Zijn gezicht drukt twijfel uit.

‘Probeer het maar,’ zegt Sandrine. ‘We hebben weinig keus.’

Bernard sluit het portier en springt op de bok. Hij schreeuwt, de paarden snuiven en zetten zich in beweging. De koets draait een halve slag. Ze zetten koers naar de zijstraat. Op het moment dat de smalle ruimte tussen de huizen de koets opslokt, weet Sandrine dat ze vast komen te zitten. Ze rukt het gordijntje helemaal open en ziet de muren steeds dichterbij komen.

‘Dat wordt niets,’ zegt Julie somber.
Vrijwel meteen staat de koets stil.
‘Het gaat niet, mademoiselle Sandrine!’ klinkt Bernards stem.
‘Verderop wordt het nog smaller!’
‘Rij dan maar achteruit!’ roept Sandrine terug.
Bernard probeert het, maar de onrustig geworden paarden begrijpen er niets van dat ze terug moeten lopen.
Het geschreeuw van de opstandige menigte is al heel dichtbij.
‘Dit duurt te lang,’ zegt Julie nerveus. ‘We moeten hier snel weg voor ze ons insluiten.’
Haar bezorgdheid slaat over op Sandrine.
‘Denk je echt dat ze onze koets zullen aanvallen?’ vraagt ze met groeiende ongerustheid.
‘Ik weet het niet, mademoiselle.’
Sandrine en Julie kijken elkaar aan.
‘Goed, dan gaan we eruit,’ beslist Sandrine.
‘Mademoiselle!’
‘Julie, je zegt net zelf dat we hier snel weg moeten!’
‘Ja, maar hoe had u zich dat dan voorgesteld? U kunt niet zomaar de straat opgaan!’
‘Misschien als we wat minder opvallen...’ zegt Sandrine.
Ze kijkt van de eenvoudige grijze jurk van haar kamenier naar haar eigen japon van brokaat.
‘Help me even, Julie.’ Sandrine komt half overeind en werkt zich hijnend van inspanning uit haar wijd uitstaande bovenrok. Ze schopt haar schoenen uit en maakt haar hoog opgestoken kapsel los.
Sandrine kijkt naar haar onderrok. Nog steeds veel te mooi, maar het moet maar. Ze scheurt de kanten zoom eraf.
‘Mademoiselle Sandrine?’ Bernard probeert zich tussen de muur en het portier te wringen, maar zijn dikke buik belet hem dat.
Sandrine opent zelf het portier en stapt uit. Verbijsterd kijkt de koetsier naar haar verfromfaaide uiterlijk.

‘We gaan eruit,’ zegt Sandrine.

‘Mademoiselle! Dat lukt nooit! U valt veel te veel op!’

‘In die koets zeker niet? Geef me je mantel, Julie,’ zegt Sandrine.

Julie gehoorzaamt zwijgend. Sandrine slaat de donkere mantel om haar schouders en wendt zich tot Bernard, die nog steeds wanhopige pogingen doet om zich langs de koets te persen.

‘Probeer naar huis te komen, Bernard. En waarschuw dan mijn vader.’

Ze draait zich om en loopt door de donkere steeg in de richting van de Rue Faubourg St. Antoine. Julie volgt haar op de voet. Ze lopen recht in een groep mensen. Hun geschreeuw weerkaatst tegen de muren van de hoge huizen.

‘Wij willen eten!’ klinkt het rauw uit vele kelen.

‘Geef ons brood!’

Sandrine kijkt angstig om zich heen. Vertrokken gezichten, vlak bij het hare. Gebrul in haar oor. Vuisten in de lucht. Een stank van uien en knoflook. Julie houdt haar hand stevig vast. Af en toe struikelen ze, waardoor ze al snel onder het slijk komen te zitten. Met een modderige hand veegt Sandrine een piek haar uit haar gezicht; ze kijkt om als ze luid gekrijs achter zich hoort. De aandacht van de menigte heeft zich verplaatst naar de koets in de zijstraat. Het dak is al gauw afgeladen met straatjongens.

In het gedrang wordt ze tegen een man naast haar aan gesmakt. Hij duwt haar ruw terug, maar ze valt opnieuw. Het duurt even voor ze zich realiseert dat ze de stevige greep van Julie om haar hand mist.

Gejaagd vliegen Sandrines ogen langs de gezichten om haar heen. Ze gaat op haar tenen staan, maar wordt bijna omvergelopen. Een zee van mutsen, petten en vette haren deint rondom haar. Ze draait zich om en om.

Geen Julie.

Paniek grijpt haar bij de keel. Ze opent haar mond om Julies naam

te roepen, maar ze bedenkt zich. Terwijl ze om zich heen blijft kijken laat ze zich in de menigte meevoeren door de Rue Faubourg St. Antoine.

Sandrine durft nauwelijks te kijken naar al die gezichten, zo dicht bij het hare. Iedere keer als iemand zijn mond opent om iets te schreeuwen golft de lucht van knoflook haar tegemoet. Ze gluurt naar een vrouw die met opgeheven vuist naast haar voortloopt. Haar gezicht is bleek onder een vaalwitte muts. De grove omslagdoek om haar schouders stinkt.

De vrouw kijkt Sandrine recht aan. Een uitdrukking van verbazing verschijnt op haar gezicht. Onzeker kijkt Sandrine terug en dringt zich dan tussen twee stevig uitziende mannenruggen door.

‘Hé!’ roept de vrouw.

Met haar ellebogen werkt Sandrine zich naar voren. Over haar schouder kijkt ze om. Maar het ziet er niet naar uit dat de vrouw achter haar aan komt. Ze houdt haar ogen zoveel mogelijk op de rug vóór haar gericht en woelt met één hand door haar haren.

Uit haar ooghoeken spiedt ze om zich heen. Verbaasde blikken, wantrouwig gefronste wenkbrauwen...

Ze dringt haastig verder naar voren, het gestomp en gevloek negerend. Een paar passen schuin vóór haar verliest een vrouw haar muts. Sandrine werkt zich naar die plek toe. Razendsnel raapt ze de muts op, voor ze onder de voet kan worden gelopen.

Ze trekt het gore, stinkende ding zo ver mogelijk over haar hoofd. De mantel van Julie trekt ze vast om zich heen. Jongens met grote stenen in de hand dringen zich langs haar. Vrouwen met grimmige gezichten omklemmen bijlen en puntige stokken. Sandrine blijft om zich heen kijken op zoek naar Julie.

‘Vooruit meid, loop eens door!’

Een por in haar rug. Ze valt bijna en grijpt een flard van een hemd vóór haar. De stof scheurt, maar de lange blonde man die het kledingstuk draagt, merkt het niet.

‘Daar! De bakkerij!’ schreeuwt hij.

Onmiddellijk zwenkt een hele groep mensen joelend naar de winkel. Sandrine wordt naar rechts geduwd en struikelt achter de anderen aan.

‘Vooruit! Leeghalen die boel!’ schreeuwt de lange man. Hij bukt zich en even later vliegt er een steen door de ruit van de winkel. Het sein is gegeven; de stenen vliegen in het rond. Tussen al die opwinding staat Sandrine er hulpeloos bij. Ze wordt van links naar rechts geduwd en probeert tevergeefs uit het gedrang te ontsnappen. Om haar heen kijken de mensen haar geërgerd aan. Eén vrouw laat een lange, onderzoekende blik over haar glijden. Sandrine bukt zich en trekt een steen los uit het opengewrikte plaveisel. Op goed geluk smijt ze die in de richting van de bakkerij.

De lange kerel klautert naar binnen, gevolgd door vele anderen. De deur van de bakkerij vliegt van binnenuit open. Zakken meel worden naar buiten gesleept. Krijsend storten de mensen zich erop. Ze scheuren de zakken open, graaien erin, proppen handen vol meel in mutsen en schortzakken. Het meel vliegt door de lucht; de straat wordt wit bestoven. Sandrine is de enige die zich niet een weg naar een van de zakken vecht. Met grote ogen kijkt ze toe hoe twee vrouwen elkaar met de vingers in de ogen prikken om er het eerst bij te zijn. Eén man wordt door een ander tegen de vlakte geslagen; de rest gaat op hem staan om een graai in de zak meel te kunnen doen. Het verstikte gekerm van de man op de grond sterft langzaam weg.

Sandrine ziet een vrouw die helemaal wit is geworden door het meel op haar gezicht en over haar kleding. De zakken zijn bijna leeg. Vrouwen en kinderen zitten op hun knieën op de grond en vegen zoveel mogelijk meel van de straat. Sandrine volgt hun voorbeeld. Ze verzamelt meel in haar rok en veegt met haar vuile handen over haar mantel en haar gezicht.

Verderop in de straat wordt een wapenwinkel geplunderd.

Schreeuwend rennen de mensen door de Rue Faubourg St. Antoine, wit bestoven en met wapens in hun hand. Een stuk verder worden ze opgewacht door gardesoldaten van de koning. De oproerlingen begroeten hen met gekrijs en een regen van stenen. Sandrine kijkt gejaagd om zich heen. De buitgemaakte geweren knallen en een officier valt getroffen van zijn paard.

Opeens spoelt er een golf van schrik over de menigte. Zowel de officieren als de soldaten, die zich aanvankelijk terugtrokken voor de woede van het volk, hebben hun sabels getrokken. Hoog te paard rijden de officieren op het volk in, gevolgd door soldaten te voet. Een kreet van afgrijzen stijgt op. Iedereen probeert weg te komen. Dringend en vechtend vallen de mensen over elkaar heen. Sandrine smakt tegen de grond. Ze haast zich overeind, maar struikelt onmiddellijk weer, over het lichaam van een vrouw. Huiverend krabbelt ze omhoog. Aan haar rok kleeft bloed.

En dan ziet ze Julie.

Ze steekt net schuin de straat over, haar hoofd en schouders gebogen. Sandrine herkent haar snelle, kordate manier van lopen.

‘Julie!’ gilt ze. ‘Julie!’

Julie hoort haar niet. Sandrine tilt haar rok een stukje op en begint te rennen. Ze botst tegen mensen op, verliest Julie uit het oog.

‘Julie!’ gilt ze.

Ze duwt met haar elleboog iemand opzij die in de weg staat. Daar! Daar staat Julie! Ze heeft haar uitroep gehoord, want ze staat stil en kijkt zoekend om zich heen. Sandrine vliegt naar haar kamenier toe en grijpt haar bij de arm.

‘Julie!’ zegt ze buiten adem.

‘Mademoiselle!’ De opluchting op Julies gezicht is enorm. Maar intussen kijkt ze naar de gardesoldaten van de koning, die nog steeds rondrijden met getrokken sabel.

‘Kom snel mee,’ zegt Julie.

Ze haasten zich voort.

‘Hierheen,’ hijgt Julie. Ze trekt Sandrine mee een zijstraat in. Als ze op adem is gekomen glijden Julies ogen over Sandrine heen.

‘Bent u in orde? Niet gewond?’ Haar blik blijft rusten op een grote, bruinrode vlek op Sandrines rok. ‘Wat is dat? Bloed!’

‘Niet van mij.’ Sandrine lacht beverig.

‘Goddank. Hoe is het mogelijk dat we hier levend uit zijn gekomen!’ Julie leunt tegen de muur en sluit haar ogen.

Sandrine geeft geen antwoord. Ze kijkt naar de taferelen die zich afspelen in de Rue Faubourg St. Antoine. Een groep mannen werpt een barricade op van huisraad, dat in grote haast naar buiten wordt gesleept. Overal worden barricades opgeworpen. Schreeuwend smijten de opstandelingen flessen en stenen, die ze uit het plaveisel loswrikken, naar de gardesoldaten. Overal om hen heen galmen de noodklokken. De barricades worden in brand gestoken en de lucht is vol van rook, geschreeuw en gehuil.

Als ze op adem zijn gekomen vluchten Sandrine en Julie weg door de steeg.

‘Weet jij waar we ergens zijn?’ vraagt Sandrine.

‘Ja, ik ken deze buurt,’ zegt Julie. ‘Maar het gaat ons nog wel een uur kosten voor we thuis zijn. Uw ouders zijn natuurlijk doodongerust. Mademoiselle, wat doet u?’

Ze grijpt Sandrine, die bijna valt, bij de arm.

‘Er ligt hier iemand!’ Sandrine hijgt van schrik.

‘Een jongetje!’ zegt Julie.

Ze knielt neer bij het kleine lichaam en neemt het kind onderzoekend op.

‘Ik ken dat kind,’ mompelt ze.

Ook Sandrine knielt neer in de modder. De mouw van het kind is rood gekleurd en zijn been ligt er vreemd bij. Als Sandrine het been aanraakt geeft het jongetje een schreeuw.

‘Rustig maar,’ sust Julie. ‘We zullen je helpen. Kun je vertellen waar je woont?’

Als antwoord klinkt er wat gekreun. Sandrine buigt zich over de jongen heen tot dicht bij zijn gezicht.

‘Bourgeois,’ vangt ze op.

Sandrine kijkt Julie vragend aan.

‘De Rue des Francs-Bourgeois. Daar heb ik vroeger vlak bij gewoond,’ zegt Julie, en tegen de jongen: ‘Hoe heet je?’

‘Pierre,’ fluistert hij.

‘Pierre hoe?’

‘Lambertin...’

‘Pierre? Pierre Lambertin?’ herhaalt Julie. Haar stem klinkt een beetje verrast.

‘Ken je hem?’ vraagt Sandrine.

‘Ik ken zijn vader en moeder,’ zegt Julie. ‘We brengen je naar huis, Pierre. Maak je maar geen zorgen.’

Ze pakken de jongen onder de oksels. Hijgend slepen ze hem mee de steeg in.

‘Waar is dat, de Rue Bourgeois?’ vraagt Sandrine. Haar stem klinkt hol in de steeg. Ze schrikt ervan.

‘Hier vlakbij,’ zegt Julie.

De schemering is net ingevallen, maar in de nauwe steeg is het al donker. Aan het einde van de straat flakkert het licht van een lantaarn. Het lichtschijnsel is als een baken waar ze zich voetje voor voetje naartoe werken. Maar vlak voor ze de lantaarn bereiken wordt het licht verduisterd door een forse gestalte.

Sandrine staat abrupt stil en houdt met een scherp geluid haar adem in. Julie kijkt verschrikt op.

De man verspert hun de weg. Zijn gezicht blijft onzichtbaar in de schaduw.

Julie gaat half voor Sandrine staan.

‘O monsieur, wat ben ik blij dat we u tegenkomen!’ Ze probeert haar stem flink te laten klinken. ‘We hebben hier een gewond kind. Zijn arm bloedt en ik denk dat hij zijn been gebroken heeft.’

De ogen van de man vliegen over het kind heen.

‘Ik weet waar hij woont,’ zegt Julie, gerustgesteld door de bezorgde aandacht van de man. ‘In de Rue des Francs-Bourgeois.’

De man knikt. ‘Dat weet ik.’

Zonder een woord te zeggen neemt hij de jongen van hen over. Julie loopt als vanzelf achter de man aan.

Sandrine kijkt naar de wirwar van donkere straatjes vóór haar. Met tegenzin volgt ze Julie.

Een paar straten verder houdt de man halt voor een schoenmakerij en knikt naar Julie.

‘Bons eens op de deur.’

Julie gehoorzaamt en slaat met haar vuist op de houten deur. Binnen klinken haastige voetstappen. De deur gaat op een kier open en een bleek vrouwengezicht wordt zichtbaar.

‘Wie is daar?’

‘Gaston,’ zegt de man kortaf. ‘Doe open, Margot! Ik heb Pierre bij me. Hij is gewond.’

Met een ontstelde kreet doet de vrouw de deur verder open.

‘Pierre!’ Ze vliegt op haar zoontje af en neemt hem van Gaston over. Dan valt haar oog op Julie en Sandrine. Een trek van verbazing glijdt over haar gezicht.

‘Bonjour, Margot,’ zegt Julie.

‘Julie!’

‘Ja, wij hebben Pierre gevonden. Dit is mademoiselle De Billancourt,’ stelt Julie Sandrine voor.

Margot probeert te buigen met haar zoontje in haar armen. Sandrine voelt zich opeens wat gegeneerd. Ze geeft Margot een snelle, geruststellende glimlach.

Achter Margot verschijnt een man met een zware stoppelbaard. Ook hij kijkt Julie verrast aan.

‘Julie heeft Pierre gevonden, Maurice,’ zegt Margot. ‘En... eh... mademoiselle De Brancourt.’

‘De Billancourt,’ zegt Julie.

‘O...’

‘Ik ben blij dat we uw zoon thuis hebben kunnen brengen,’ zegt Sandrine vlug. ‘Ik hoop dat hij niet ernstig gewond is.’

‘Dank u voor uw hulp.’ Maurice maakt een snelle buiging voor Sandrine. De woorden zijn beleefd genoeg, maar het klinkt Sandrine in de oren alsof hij zich nauwelijks kan voorstellen dat zij iets heeft bijgedragen aan Pierres redding.

Maurice neemt de jongen van Margot over en draagt hem naar binnen. Het hele gezelschap volgt hem. Ze komen in een vertrek dat dienst doet als schoenmakerswerkplaats en winkel. Achter elkaar aan gaan ze door een smal, donker gangetje naar de woonkamer. Pierre wordt op een houten bank gelegd met kussens erop, bij het haardvuur.

Sandrine kijkt om zich heen. Er staat alleen het hoogstnoodzakelijke in de woonkamer; een tafel met een verschoten kleed erover, een bank en een paar stoelen, een kast vol borden. Op de schoorsteenmantel staan een paar tinnen blakers waarin kaarsen een flakkerend licht verspreiden.

‘Eh, gaat u hier zitten, madame,’ zegt Maurice ongemakkelijk. Hij wijst naar een stoel in een hoek van het vertrek.

Sandrine laat zich op het randje van de stoel zakken. Ze verbetert het eerbiedige maar verkeerde ‘madame’ niet.

‘Pierre?’ Margot buigt zich over zoon heen. ‘Pierre, zeg eens wat? Heb je pijn?’

Sandrine kijkt naar het doodsbleke gezicht van Pierre. Zijn arm bloedt nog steeds en hij is buiten bewustzijn geraakt.

Gaston bekijkt de wond aan Pierres arm aandachtig.

‘Dat lijkt me een houw van een sabel,’ zegt hij. ‘Die wond moet direct verbonden worden. En dat been ziet er ook niet goed uit. Daar moet een dokter naar kijken.’

Margot snelt weg. Ze komt terug met schoon water en doeken.

Julie helpt haar met het schoonmaken en verbinden van de wond. Stijf rechtop op haar stoel, zoals haar moeder haar dat geleerd heeft, kijkt Sandrine toe. Ze vangt een paar keer Margots blik, maar dan kijkt de vrouw weg.

‘Wat voer jij hier nou uit?’ hoort Sandrine haar zachtjes aan Julie vragen.

‘Ik haalde mademoiselle Sandrine van school, maar we kwamen vast te zitten in een oproer,’ zegt Julie.

‘En ze deden haar... mademoiselle, niets?’ Margot kijkt ongelovig. ‘Ze heeft meteen haar dure kleren uitgedaan en mijn mantel aangetrokken, en haar haren losgemaakt. Maar ik denk dat het onze redding was dat er opeens gardesoldaten verschenen. Toen had iedereen wel iets anders aan z’n hoofd.’

‘En onze Pierre zat daar middenin... Hoe is het mogelijk dat juist jij hem gevonden hebt!’

‘Eigenlijk heeft mademoiselle Sandrine hem gevonden.’

‘Maar jij hebt ervoor gezorgd dat hij thuiskwam!’

‘Margot, we hebben hem sámen gedragen.’

Sandrine zit stil en recht in haar stoel. Ze doet alsof ze het op gedempte toon gevoerde gesprek niet hoort. Af en toe kijkt Julie haar verontschuldigend aan.

Moe leunt Sandrine achterover in haar stoel. Ze voelt zich hopeeloos te veel in die kleine kamer.

Ze kijkt naar Gaston, die met gefronste wenkbrauwen op Pierre neerkijkt.

‘Ik zal proberen een dokter te vinden,’ zegt hij.

Maurice slaat hem dankbaar op de schouder.

Gaston tikt tegen zijn muts en vertrekt meteen. In de deuropening botst hij tegen een lange, donkere jongeman op.

‘Wat is er gebeurd?’ De jongeman wringt zich langs Gaston heen. Zijn ogen vliegen langs al die mensen in de kamer en blijven rusten op Pierre.

‘Pierre! Wat is er met hem!’

‘Hij is gewond geraakt in dat oproer,’ zegt Margot. ‘Rustig maar, het bloeden wordt al minder.’

Pierre is intussen bijgekomen. De jongeman buigt zich over hem heen.

‘Pierre?’

‘Ze hadden sabels,’ fluistert het jongetje. ‘Opeens deed mijn arm zo’n pijn. Ik viel. En een paard trapte op mijn been.’

‘Rustig maar. Het komt wel goed.’ De jongeman haalt zijn hand door Pierres haren. Hij richt zich op en kijkt onderzoekend van Julie naar Sandrine.

‘Bonjour, Philippe,’ zegt Julie. ‘Hoe gaat het met je?’

‘Julie... Wat doe jij hier?’ informeert Philippe.

Het klinkt niet erg vriendelijk, vindt Sandrine.

‘Philippe,’ zegt Margot waarschuwend.

‘Wij hebben Pierre gevonden. Gaston schoot ons te hulp.’

Julie wendt zich tot Sandrine. ‘Dit is mademoiselle Sandrine de Billancourt. We kwamen vast te zitten in die rel.’

Nu kijkt iedereen weer naar Sandrine. Sandrine kijkt ongemakkelijk terug.

‘We zijn erg blij dat Pierre weer veilig thuis is,’ verbreekt Margot de gespannen stilte.

‘Of hij veilig is moeten we nog afwachten,’ merkt Philippe op. En iets welwillender vraagt hij aan Julie: ‘Hoe gaat het met je moeder?’

‘Goed. Ik verdien genoeg om voor haar te kunnen zorgen,’ antwoordt Julie.

‘Maar veel tijd om haar op te zoeken heb je niet, hè?’ zegt Philippe. Hij heeft het tegen Julie, maar kijkt naar Sandrine.

Sandrine ontwijkt zijn ogen.

‘Ik hoop zo dat Gaston een dokter vindt,’ zucht Margot.

‘Ging Gaston een dokter zoeken?’ zegt Philippe. ‘Dat kan hij wel vergeten. Iederéén heeft een dokter nodig.’

Margot kijkt hem radeloos aan.

‘Ik ga ook zoeken,’ zegt Maurice. ‘En ik zal er een hiernaartoe brengen, al moet ik hem meesleuren.’

Sandrine kijkt naar zijn brede schouders en gelooft hem op zijn woord. Margot ook; ze glimlacht haar man bleekjes toe. Dan kijkt ze weer naar Sandrine.

‘Maurice, wil jij gelijk Julie en...’ Ze aarzelt.

‘Sandrine,’ vult Sandrine vlug aan.

‘En mademoiselle Sandrine even naar huis brengen,’ maakt Margot haar zin af.

‘Dat duurt toch allemaal veel te lang! Laat pa nou maar een dokter zoeken,’ bemoeit Philippe zich ermee. ‘Ik breng háár wel thuis.’

Hij knikt zo oneerbiedig naar Sandrine dat er weer een lange stilte valt.

Maurice schraapt zijn keel, Margot kijkt haar zoon strak aan.

‘Dank je,’ zegt Sandrine rustig.

Philippe knikt kort. Zonder een woord te zeggen loopt hij de kamer uit.

Na nog eens uitvoerig bedankt te zijn door de ouders van Pierre lopen Sandrine en Julie door het gangetje naar de werkplaats, waar Philippe op hen staat te wachten. Hij opent de voordeur en dan staan ze op straat. Het is koud na de warme woonkamer. De volstrekte duisternis maakt Sandrine nerveus. Philippe loopt met lange passen voor hen uit en ze moeten flink doorstappen om hem bij te houden.

De nauwe, smerige steegjes maken plaats voor bredere straten en pleinen. Ze lopen een flink stuk langs de Seine tot er een brug verschijnt die hen over de rivier brengt. En dan zijn ze eindelijk in de Faubourg Saint-Germain.

Opgelucht kijkt Sandrine Julie aan, maar in het donker kan ze haar gezicht niet goed zien. Ze hoort alleen haar stem, die Philippe korte aanwijzingen geeft over hoe te lopen.

Als ze door de deftige Rue du Bac lopen blijft Sandrine plotseling staan. Philippe kijkt omhoog naar het statige huis met de sierlijk krullende smeedijzeren hekjes voor de ramen.

‘Is het hier?’ informeert hij.

‘Nee, hier woont dokter Rigal,’ zegt Sandrine.

Op Julies gezicht verschijnt een uitdrukking van begrip.

‘Denkt u dat hij...’

‘Ja, natuurlijk. Als ik hem stuur,’ zegt Sandrine.

Julie slaat met de klopper op de deur. Ze wachten enige tijd, maar alles blijft stil.

‘Misschien is hij weggeroepen,’ zegt Sandrine.

‘Maar niet naar de Marais,’ merkt Philippe op.

Julie laat nogmaals de klopper op de deur vallen.

‘Denken jullie nou echt dat een pillendraaier uit deze buurt naar onze wijk gaat?’ zegt Philippe minachtend.

Sandrine noch Julie geeft antwoord. Ze blijven gewoon staan wachten. Sandrine grijpt zelf de klopper en bonst er met flinke slagen mee op de deur.

Ze willen net doorlopen als ze gestommel horen.

‘Hij is thuis,’ zegt Sandrine triomfantelijk. En meteen dringt het absurde daarvan tot haar door; zoveel gewonden in de Marais en in de Faubourg Saint-Germain liggen de dokters in hun warme bed.

Dokter Rigal doet zelf de deur open. Hij heeft een slaapmuts op en zonder bril ziet hij er lang niet zo geleerd uit. Slaperig gluurt hij door een kier naar buiten.

‘Bonsoir, monsieur,’ zegt Sandrine. ‘Het spijt me dat we u op dit uur nog storen, maar we hebben uw hulp nodig.’

De dokter kijkt haar glazig aan.

‘Ik ben Sandrine de Billancourt,’ helpt Sandrine zijn geheugen op gang.

‘Mademoiselle de Billancourt?’ De dokter is op slag wakker.

Verbijsterd kijkt hij Sandrine aan. ‘Wat doet ú zo laat op straat? Is er iets aan de hand met uw vader, of uw moeder?’

‘Nee, het gaat om een klein jongetje. Hij is gewond geraakt tijdens het oproer van vanmiddag, in de Marais. Hij heeft erg veel bloed verloren en ik denk dat zijn been gebroken is.’

‘Een klein jongetje? Wie dan?’

‘Pierre Lambertin. Hij woont in de Rue des Francs-Bourgeois.’

‘Francs-Bourgeois? Maar dat is in...’

‘In de Marais, ja.’

Dokter Rigal staart Sandrine aan. Hij begrijpt duidelijk het verband niet tussen een jongetje uit de Marais en deze adellijke jongedame.

‘Dit is Philippe Lambertin. Hij zal u de weg wijzen, dokter. Mogen we even binnenkomen, dan kunt u zich aankleden,’ zegt Sandrine vastberaden.

‘O... ja, ik weet niet...’

Sandrine kijkt de dokter strak aan. ‘Het is toch geen probleem, dokter?’

‘Eh, nee... natuurlijk niet. Komt u binnen. Even mijn tas pakken. Ik ben zo terug.’ Met duidelijke tegenzin loopt de dokter de trap op.

Sandrine en Julie glimlachen naar elkaar.

‘Hij denkt dat mijn vader me gestuurd heeft,’ fluistert Sandrine.

Philippe staat haar aan te kijken alsof hij niet kan geloven wat hij meemaakt. Maar hij zegt niets.

Even later komt dokter Rigal gekleed en met een zwarte tas in de hand naar beneden.

‘Vooruit dan maar,’ zegt hij kortaf tegen Philippe, en tegen Sandrine: ‘We zullen eerst u even thuisbrengen.’

Zwijgend lopen ze de Rue du Bac uit. Ze gaan de hoek om, de Rue de Varenne in, en blijven tenslotte staan voor een hoge blinde muur met een poort van dubbele houten deuren. Een heel stuk achter de muur zijn de hoge vensters en uitgebouwde dakraampjes van het herenhuis te zien.

‘Hier is het,’ zegt Sandrine. ‘U kunt de rekening naar mijn vader sturen, dokter.’

De dokter knikt kort.

Sandrine kijkt naar Philippe. Heel even staart hij haar strak aan. Dan draait hij zich om en loopt met grote passen voor de dokter uit.

Sandrine laat de bel naast de poort klingelen, net zolang tot Jules, de portier, uit het kleine huisje op de binnenplaats verschijnt om open te doen.

‘Goddank dat je niets mankeert.’ Baron Sébastien de Billancourt staat in zijn kamerjas in de salon met zijn staartpruikje nog op. Zijn gezicht is bleek, zijn blik bezorgd.

Naast hem staat Sandrines moeder, nog helemaal aangekleed. Ze heeft haar witte pruik afgezet en met haar losse bruine haren en behuilde gezicht ziet ze er opeens weer uit als een moeder, in plaats van de aristocratische dame aan wie Sandrine gewend is.

Sandrine zit ineengezakt op de sofa. Haar drie jaar oudere zus Michelle zit naast haar met een arm om haar heen geslagen.

‘Ik ben zo blij dat je weer thuis bent,’ zegt ze zacht. ‘Toen Bernard vertelde dat jullie in een oproer waren terechtgekomen, schrokken we vreselijk. Ik heb de hele avond op de uitkijk gezeten. En je kwam maar niet...’

‘Het is een wonder dat het goed is afgelopen,’ zegt de baron hoofdschuddend.

‘Weet je zeker dat je in orde bent? Moeten we de dokter niet laten halen?’ Madelon de Billancourt kijkt bezorgd naar het bleke gezicht van haar dochter.

‘Ik ben alleen maar erg geschrokken, maman,’ zegt Sandrine. ‘Die mensen... het was vreselijk.’

‘Dat kan ik me voorstellen. Als ik eraan denk wat ze met je hadden kunnen doen...’ Haar moeder huivert.

‘Ze waren zo mager,’ zegt Sandrine zacht. ‘Zo ontzettend mager! Er liep een vrouw naast me en ik zag haar botten door haar huid steken.’

‘Je komt niet meer op straat,’ zegt de baron vastbesloten. ‘Het wordt steeds erger. Je kunt niet eens meer veilig over straat in je eigen koets. De markies de Castries en zijn zoon, Armand-Charles, zijn laatst met stenen bekogeld toen ze naar het Bois de Boulogne reden. Dat is toch godgeklaagd!’

‘Zoals ze vochten om een handje meel,’ zegt Sandrine. ‘Ze vertrapten elkaar gewoon!’

‘Wat zul je bang geweest zijn!’ Michelle kijkt haar jongere zus met grote ogen aan.

Sandrine veegt langzaam een losse krul uit haar gezicht. Ze ziet steeds die twee vrouwen voor zich, die elkaar te lijf gingen boven een zak meel.

‘Ga maar lekker naar bed,’ zegt haar moeder. ‘Het is nu allemaal voorbij. Je bent weer thuis.’

Sandrine staat op en loopt traag naar boven. Iedere stap omhoog kost haar oneindig veel moeite. Julie loopt achter haar aan naar Sandrines slaapkamer. Ze kleedt Sandrine met vlugge handen uit en trekt een nachthemd over haar hoofd. Ze raapt de vuile, kapotte kleren van de vloer, wenst Sandrine welterusten en gaat naar haar eigen kamer, tussen die van Sandrine en Michelle in.

Op blote voeten loopt Sandrine wat rond op het zachte tapijt; ze raakt haar vertrouwde spullen aan. Dan glijdt ze onder de lakens en sluit met een diepe zucht haar ogen. Ze denkt aan haar moeders woorden. Ja, ze is weer thuis. Alles is weer in orde.

Maar ze slaapt slecht. De gebeurtenissen van die avond laten haar niet met rust. Pas tegen de ochtend valt ze in slaap – voor een paar uur. Als ze haar ogen opent is het eerste dat ze ziet het vriendelijke zonlicht in haar kamer; en meteen daarna komt weer het beeld van een verwrongen vrouwengezicht, dat schreeuwt om brood.

Sandrine springt uit bed. Ze gooit het raam van haar slaapkamer open en hangt naar buiten om de zoete geur van de bomen, zwaar